

Пригоди Тома Сойєра (скорочено)

Марк Твен

Події роману відбуваються на півдні Сполучених Штатів у містечку Сейнт-Пітерсбург напередодні Громадянської війни.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

ТОМ ГРАЄТЬСЯ, ВОЮЄ, ХОВАЄТЬСЯ

"Томе!". Ніякої відповіді. "Томе!". Ніякої відповіді. "І де дівся цей хлопець, хотіла б я знати... Томе!". Старенька тітка Поллі ніяк не могла знайти Тома. Хлопець спробував прошмигнути повз тітку, але вона схопила його за підтяжки. Тітка побачила на його роті та руках варення і взяла різку, щоб покарати. Том сказав їй, що в неї щось за плечима, а сам утік. Тітка Поллі на хвилину остовпіла, а потім тихо засміялася. Вона любила Тома, і її гнів завжди проходив. Том був сином її покійної сестри, і тітці було жаль його.

Том цілий день байдикував і прийшов додому перед вечерею. Сід, молодший зведений брат Тома, разом з негреньям Джімом готували дрова на завтра. На відміну від Тома, Сід був смирний хлопець, який ніколи не пустував.

За вечерею тітка Поллі намагалася витягти з Тома зізнання про те, що він не був у школі, а ходив купатися. Видав хлопця Сід, який сказав тітці, що комірець Тома зашитий чорною ниткою, а вона зранку зашивала білою. Том відразу вискочив з-за столу і втік.

На вулиці Том побачив чужого, трохи вищого за нього хлопця, який був дуже чепурно одягнений, хоч був будень. Хлопці довго стояли і дивилися один на одного, а потім Том сказав, що відлупцює його. Хлопці довго сварилися, а потім обидва билися в пилюці. Том переміг чужого хлопця і примусив сказати: "Більше не буду". Та коли хлопець уже забирався, він кинув каменюкою Томові між лопатки і побіг. Том переслідував зрадника до самого його дому і довідався, де той живе. Том постояв трохи біля хвіртки, викликаючи ворога на бій, але вийшла мама хлопця і прогнала Тома.

Додому Том повернувся пізно і, влізши обережно у вікно, опинився в засідці: перед ним стояла тітка. Вона побачила, що сталося з Томовими курткою й штаньми, і вже не вагалася, чи дати йому завтра важку роботу.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

ЧУДОВИЙ МАЛЯР

Наступного дня, у суботу, Том отримав від тітки завдання пофарбувати вапном доволі довгий дерев'яний паркан. Том запропонував цю роботу негреньяті Джіму, а сам пообіцяв принести замість нього води. Та Джіма уже попередила тітка, щоб не слухав

Тома. Коли Том запропонував Джіму свою білу мармурову кульку і пообіцяв показати хворий палець на нозі, той погодився. Та за хвилину Джім прожогом мчав по вулиці з цеберкою, Том узявся білити паркан, а тітка Поллі верталася з поля бою з пантофлею в руці.

Томові не хотілося, щоб хлопці на вулиці глузували з нього, і раптом до нього прийшла блискуча думка. Він узяв щітку і спокійно заходився працювати. До нього підійшов Бен Роджерс, який гриз яблуко і вдавав пароплав. Том не звертав на нього уваги. Бен поглузував з Тома, що той працює, а він йде купатися. Том сказав, що білити паркан — рідкісне щастя, бо таке трапляється не кожен день. Хлопець водив щіткою, відходив, щоб помилуватися, оглядав зроблене. Бена це зацікавило, і він попросив дозволу побілити і собі. Том вдавав, що не можна, бо тітка веліла фарбувати акуратно і дбайливо. Бену довелося віддати Томові яблуко, і той дозволив.

Бажаючих пофарбувати не бракувало, а Том ще й отримував від хлопців різні речі, наприклад, повітряного змія, мармурові кульки, олов'яного солдатики. На паркані з'явилися аж три шари вапна. Того дня Том відкрив великий закон, що керує вчинками людей, а саме: для того, щоб хлопчику або дорослому захотілось чого-небудь, треба тільки одне — щоб цього було нелегко добитись.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

ЗАКЛОПОТАНИЙ ВІЙНОЮ І КОХАННЯМ

Тітка Поллі не повірила Тому, що паркан уже побілений, тому пішла подивитися. Її здивування було безмежне. Вона повела Тома до комори, дала найкраще яблуко, а він нишком поцупив пряника.

Том помстився Сідові, закидавши його грудками землі, а потім відправився на міський майдан. Там Томова армія і армія його найближчого приятеля Джо Гарпера влаштували війну. Після того, як армія Тома здобула перемогу, він подався додому.

Проходячи повз будинок, де жив Джеф Течер, Том побачив красиву незнайому дівчинку з голубими очима і золотавим волоссям. Хлопець відразу забув про Еммі Лоренс, яку він довго завоював і яка лише тиждень тому сказала, що любить його. Щоб сподобатись незнайомці, Том кривлявся на всі лади. Дівчинка пішла, та перш ніж зникнути за дверима, обернулася і кинула через паркан квітку. Том підхопив квітку босою ногою і пострибав на одній нозі до паркану, від якого не відходив до самого вечора.

За вечерею, поки тітка вийшла на кухню, Сід ненароком розбив цукорницю. Тітка повернулася і відразу ж покарала Тома. Хлопець, плачучи, закричав, що це зробив Сід. Тітка не пожаліла Тома, хоч її мучила совість. Том пожалів себе сам, уявляючи, що помре, і тоді буде пізно для тітчиних вибачень. Уявляючи свою смерть, Том так розхвилювався, що аж заплакав. Коли у кімнату влетіла його кузина Мері, яка повернулася з села, Том вийшов з дому.

Він пробрався до будинку незнайомки і став під вікном, у якому світилася свічка. Том ліг на траву і вирішив залишатися тут, поки не помре. Та раптом вікно розчинилося і служниця вилила на нього воду. Приголомшений герой миттю скочив на

ноги, кинув у вікно камінець і розбив скло. Тієї ночі Том заснув, не помолившись, а Сід помітив у його очах щось лихе.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

ЯК ТОМ МАЛО НЕ СТАВ ПЕРШИМ УЧНЕМ

У неділю після сніданку тітка Поллі зібрала всіх на сімейне богослужіння, а потім Том засів зубрити вірші з Біблії. Мері пообіцяла, що коли він вивчить вірші, вона подарує йому гарну річ. Том взявся зубрити і отримав новий складаний ніжик. Він зараз же почав шкрябати ніжиком буфет і комод, але його покликали вдягатися до недільної школи.

Хлопець не любив вмиватися, тож Мері довелося самій це зробити. Вона зачесала його кучері, причепурила, розправила на плечах великий комір сорочки, почистила щіткою його вбрання і увінчала солом'яним брилем.

Мері одяглася швидко, і всі троє дітей вирушили до недільної школи, яку Том ненавидів. Навчання в недільній школі тривало півтори години, а потім починалася церковна служба. Сід і Мері завжди з власної охоти лишалися на проповідь. Том теж лишався, але для того, щоб виміняти у хлопців квитки різних кольорів.

У недільній школі за два біблійні вірші, вивчені напам'ять, діти отримували маленький синій квиток. Десять синіх квитків обмінювалися на один червоний. Десять червоних квитків дорівнювали одному жовтому. За десять жовтих квитків директор нагороджував учня Біблією.

Того дня до школи завітали гості. Директор, містер Волтерс, представив суддю Течера, його брата Джефа, теж суддю, поважну пані, жінку Джефа. Жінка тримала за руку дівчинку, і Том впізнав, що це та сама незнайомка. Хлопець одразу почав "показувати себе", як тільки міг: тусав хлопців, смикав їх за волосся, кривлявся.

Містер Волтерс і вчителі хотіли показати себе перед гостями. Директор шукав, кому дати Біблію в нагороду і похвалитися дивом-дитиною. У декого з учнів було по кілька жовтих квитків, але ніхто не мав їх досить. І от Том Соєр показав цілу купу квитків. Директор мусив дати йому Біблію, а всіх хлопців поїдала заздрість. Еммі Лоренс була горда за Тома, але раптом помітила, що він на неї не дивиться. Дівчинка зрозуміла, на кого дивиться Том, і почала ревнувати.

Тома особисто познайомили з суддею Джефом Течером. Цей чоловік виголосив цілу промову про те, як гарно знати стільки біблійних віршів. Та коли він запитав, як звали двох перших апостолів, Том почервонів і спустив очі. А потім на своє нещастя ще й відповів: "Давид і Голіаф!"

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ

"ЖУК-КУСАКА" І ЙОГО ЗДОБИЧ

Тітка Поллі, Том, Сід і Мері прийшли у церкву на ранкову проповідь. Тома посадили якнайдалі від розчиненого вікна, щоб він не розважався літніми краєвидами. Коли

церква наповнилася людьми, запанувала урочиста тиша, і священник, містер Спрег, прочитав гімн. Після цього він прочитав повідомлення про майбутні мітинги, бесіди, збори. Потім він почав довгу молитву, у якій просив за церкву, за дітей церкви, за містечка, за округу, за штат. Том терпів молитву, як неминучу нудоту.

Під час молитви на спинку передньої лави сіла муха. Тільки-но пастор виголосив останнє слово, Том зловив муху. Та тітка помітила це і змусила Тома випустити її.

Коли священник виголосив цитату з Біблії і монотонним гугнявим голосом почав нудну проповідь, Том витяг з кишені коробку з чорним жуком. Комаха була великою і мала міцні щелепи. Том називав її "жук-кусака". Том відкрив коробочку, і жук відразу укусив його за палець. Хлопець відкинув жука геть. Він покотився по церкві, впав на спину і безпорадно борсався, не вміючи перевернутись. До церкви забрів пудель і почав пробувати зловити жука. Коли пуделю це надоїло, він ліг, торкнувшись ворога щелепою, а той не забарився вчепитися в неї. Пудель заскавучав, закрутив головою, жук відлетів на два кроки і знову впав на спину. Ті, що сиділи поблизу і бачили це, тіпалися від німого сміху. Том був цілком щасливий.

Згодом пудель, забувши про жука, ненароком сів на нього. Розляглося несамовите скавучання, і пудель почав гасати по церкві; жук, уп'явшись йому в живіт, не розтуляв своїх щелепів. Пудель гасав по церкві зі швидкістю світла, а потім вискочив на коліна свого хазяїна. Усі в церкві ледве стримували сміх. Навіть проповідь довелося перервати, а коли вона закінчилася, всі полегшено зітхнули. Том Соїєр повертався додому веселий, вирішивши, що можна знайти задоволення й у молитві, коли тільки внести в неї деяку різноманітність.

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

ТОМ ЗНАЙОМИТЬСЯ З БЕККІ

В понеділок уранці Том Соїєр почував себе нещасним, бо не хотів йти до школи. Він подумав, що добре було б захворіти і не піти до школи. Живіт його не болів, тому він подумав, що можна пожалітися на зуб, який хитається. Том уже збирався застогнати, але згадав, що тітка може вирвати зуб. Хлопець пригадав розповідь якогось лікаря про гангрену, а у нього саме був хворий палець на нозі.

Том заходився стогнати, щоб розбудити Сіда. Брата було нелегко розбудити, а коли той прокинувся, Том вдавав, що помирає. Сід налякався і побіг кликати тітку. Вона не повірила Сіду, але прийшла. Обличчя в неї зовсім зблідло і губи тремтіли. Коли Том сказав, що у нього гангрена, тітка про все здогадалася і наказала покинути ці дурниці. Хлопець відчував, що пошився в дурні, але наважився сказати тітці, що у нього хитається і страшенно болить зуб. Тітка Поллі наказала Мері принести нитку, а тоді вирвала зуб.

Дорогою до школи Том зустрівся з Гекльберрі Фінном, сином місцевого п'янички. Всі матері в містечку ненавиділи Гекльберрі і водночас боялися, бо це був ледащо, поганий, невихований хлопчисько. Діти ж намагалися наслідувати його у всьому. Том заздрив Гекльберрі, який міг цілий день нічого не робити. Гекльберрі одягавсь у недоноски з плеча дорослих людей, блукав, де йому хотілося, не ходив ні до школи, ні

до церкви.

Цього разу Гекльберрі ніс дохлу кішку, якою хотів вивести бородавки. Для цього потрібно було піти вночі з кішкою на цвинтар, у таке місце, де поховано якусь злу людину. І ось опівночі прийде чорт, а може й два-три. І коли вони потягнуть чолов'ягу геть, треба жбурнути кішку за ними і сказати: "Чорт за мертвяком, кіт за чортом, бородавки за котом, геть від мене всі разом". Хлопці довго говорили і домовилися цієї ночі піти на цвинтар. Гекльберрі мав прийти під Томів будинок і покликати його нявканням. Том виміняв у Гека кліща на свій зуб і пішов до школи.

Він запізнився, і вчитель спитав, чому це сталося. Том уже ладен був збрехати щось, коли раптом побачив ту саму дівчинку-незнайомку. Він побачив, що єдине вільне місце в тій половині класу, де сиділи дівчата, було біля неї, і миттю відповів, що зупинявся поговорити Гекльберрі Фінном. За це вчитель побив Тома різками, а потім посадив з дівчинкою. Том був щасливий.

Коли клас перестав звертати на них увагу, Том дав дівчинці персик, намалював малюнок на грифельній дошці, де зобразив і її. Дівчинка сказала, що звати її Беккі Течер. Томове ім'я вона уже знала. Хлопець написав на дошці "Я вас люблю", і хоч дівчинка боляче вдарила його по руці, було видно, що їй приємно. Раптом вчитель схопив Тома за вухо і посадив за його парту.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ

ПЕРЕГОНИ КЛІЩА І РОЗБИТЕ СЕРЦЕ

Том чекав великої перерви, бо домовився з Беккі, що навчить її малювати. Та час тягнувся повільно, а Том усім серцем прагнув волі. Хлопець згадав про кліща і витяг його з коробки. Поруч Тома сидів його приятель і друг Джо Гарпер, якому теж було нудно. Друзі витягли шпильки і почали муштрувати кліща. Обидва дедалі більше захоплювалися цим спортом. Щоб не заважати один одному, Том поклав кліща на грифельну дошку і розділив її крейдою на дві половини. Хлопці домовилися, що кожен грається кліщем, коли той знаходиться на його половині. Кліщ часто переходив, але скоро Том не стерпів і почав підштовхувати кліща в свій бік. Вмить Джо розсердився. Друзі почали сваритися і не помітили, що підійшов вчитель. Він побив прутком Тома і Джо, а весь клас радів і сміявся.

Коли, нарешті, пробило дванадцять і настала велика перерва, Том підбіг до Беккі Течер і прошепотів їй на вухо, щоб вона вдала, ніби йде додому на обід, але повернулася до порожньої школи. Дівчинка так і зробила, і ось Том, водячи її рукою, намалював будинок. Хлопець запропонував Беккі заручитися з ним. Він пояснив, що вона повинна пообіцяти, що ніколи ні за кого не піде, крім нього, а потім вони поцілуються. Дівчинка соромилася, але все ж таки прошепотіла Томові на вухо, що любить його, а потім він поцілував її в червоні губки. Том був такий щасливий, що раптом згадав у розмові Еммі Лоренс. Беккі відразу здогадалася, що вона не перша, з ким заручений Том. Дівчинка заплакала, Том не хотів перепрошувати, але довелося. Він запропонував дівчинці найкращу свою дорогоцінність — мідну кульку від камінної решітки. Дівчинка відмовилася брати кульку, і Том пішов зі школи, щоб цього дня

більше не повертатися. Згодом Беккі кликала його, та було пізно. Вона почувала себе винною.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ

МАЙБУТНІЙ СМІЛИВИЙ ПІРАТ

Том пішов у ліс біля будинку вдови Дуглас на вершині Кардіфської гори. Хлопець пробрався у самісіньку хащу і сів відпочити під дубом. У лісі було тихо і душно. Серце у Тома краяла туга, і він заздрив Джіммі Роджесу, який недавно вмер. Та Том не вмів довго сумувати. Він почав думати, що ж йому робити: йти світ за очі і більше не повертатися, йти в солдати і повернутися через багато років, приєднатися до індіців і полювати з ними на буйволів. Найкращою йому здалася ідея стати піратом.

Хлопець вирішив завтра ж тікати з дому, а збиратися почав ще сьогодні. Спершу він хотів перевірити свої запаси. Біля одного гнилого пня він мав схованку. У ній, на Томове розчарування, лежала тільки одна кулька, хоч він повторював заклання, щоб замість однієї кульки знайшлися всі, що він коли-небудь загубив.

Раптом у хащі пролунав звук іграшкової бляшаної сурми. Том витяг з купи хмизу саморобний лук, стрілу, дерев'яний меч і бляшану сурму, миттю озброївся і, босий, в одній тільки сорочці, помчав назустріч ворогові. Це був Джо Гарпер, так само легко одягнений і теж озброєний з голови до ніг. Хлопці почали гру в Робін Гуда.

Коли хлопці поверталися додому, то дуже жаліли, що тепер нема розбійників. Обидва запевняли, що вони скоріше згодні б бути протягом року розбійниками в Шервудському лісі, ніж президентами Сполучених Штатів ціле життя.

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ

ТРАГЕДІЯ НА ЦВИНТАРІ

Того вечора Том чекав сигналу від Гека Фінна. Об одинадцятій годині ночі Том почув сумне нявчання кішки. Хлопець скочив, миттю одягся, виліз у вікно і порачкував по даху. Разів зо два він тихенько нявкнув, потім перескочив на дах дровника і звідти сплигнув на землю. Гекльберрі Фінн чекав його внизу з своєю дохлою кішкою в руках.

Через пів години вони вже були на цвинтарі. Хлопці знайшли свіжу могилу і стали за кілька кроків від неї, біля трьох великих ясенів. Чекали вони, як їм здалося, досить довго. Хлопцям було моторошно, і раптом вони почули, що хтось йде. Том і Гек заховалися і побачили три постаті, які несли ліхтар. Спершу вони думали, що це чорти, але Гекльберрі впізнав вічно п'яного Мефа Поттера, індіця Джо і молодого лікаря Робінзона.

Поттер та індієць Джо несли ноші з мотузкою і двома лопатами. Вони почали копати могилу, до якої прийшли хлопці. Лікар сидів біля одного з ясенів. Він був так близько, що хлопці могли доторкнутись до нього. Поттер і Джо витягли домовину, скинули віко, витягли труп, поклали на ноші, вкрили ковдрою і прив'язали мотузкою. Поттер витяг великого складаного ножа, відрізав кінець мотузки, що теліпався, і сказав

лікареві доплатити ще. Лікар сказав, що вже за усе заплатив, та індієць Джо сказав, що має інші рахунки. Джо говорив, що колись приходив на кухню лікаря і попросив їсти, але той вигнав його, а коли Джо присягнувся відплатити за це, хоч би через сто років, батько лікаря запроторив його в тюрму.

Зав'язалася сутичка, і лікар ударом кулака звалив індійця Джо на землю. Поттер від несподіванки впустив ножа і кинувся на лікаря. Індієць Джо скочив на ноги і підняв ножа, впущеного Поттером. Раптом лікар вирвався з рук Поттера, схопив важку дошку з могили і гепнув нею Поттера так, що той повалився на землю. В цю саму хвилину Джо встромив у лікаря ніж і вбив його.

Перелякані хлопці притьмом кинулися тікати не оглядаючись. Тим часом Поттер отямився, а в його руці уже був ніж, який поклав туди індієць. Джо сказав Поттеру, що це саме він убив лікаря. Поттер пополотнів і весь тремтів. Він нічого не пам'ятав і вважав, що це тому, що ввечері він випив. Меф Поттер просив Джо не видавати його. Індієць пообіцяв не казати нікому, і вони розійшлися.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ

ВИТТЯ СОБАКИ ВІЩУЄ БІДУ

Налякані Том і Гекльберрі сховалися у старій чинбарні. Гекльберрі вважав, що без шибениці цей злочин не обійдеться, а їм треба мовчати, бо якщо вийде так, що індійця Джо не повісять, то він неодмінно вб'є і його, і Тома. Хлопці вирішили мовчати і поклялися кров'ю нікому не розповідати. Том нашкрябав на дощечці таке: "Гек Фін і Том Сойєр клянуться, що триматимуть язика за зубами щодо цієї справи, і хай вони впадуть мертві на місці, якщо коли-небудь розкажуть, і хай загинуть". Том мав з собою голку, тож кожен хлопець по черзі вколов собі пальця і видавив по краплі крові. Цю дощечку вони закопали біля самого муру.

У дірку на другому кінці будинку, де сховалися друзі, пролізла якась постать. Раптом біля хлопців моторошно завив собака, а це був поганий знак. Гекльберрі і Том аж почали схлипувати, бо вели себе погано і могли потрапити у пекло. На щастя, Том помітив, що собака стоїть до них задом і виє на якусь людину, що лежить і хропе. Друзі підійшли туди і побачили Мефа Поттера. На нього і вив собака.

Коли Том уліз у вікно своєї спальні, ніч уже майже минула. Він не помітив, що Сід, який тихенько хропів, насправді не спав уже майже годину.

Зранку за сніданком усі поводитися дивно: Томові ніхто не дорікав, всі уникали його погляду. Він намагався бути веселим, але ніхто навіть не посміхнувся на його жарти. Після сніданку тітка відвела його вбік, почала плакати і скаржитись на нього, але сказала, що вже не буде намагатися виправити його. Це було гірше за тисячу різок, і серце у бідного Тома боліло тепер більше, ніж його тіло. Похмурий і сумний прийшов Том до школи і разом з Джо Гарпером підставив спину під різки за те, що вчора не з'явився до школи. А ще гірше йому було, бо Беккі повернула йому мідну кульку.

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ

ТОМ ЗАЗНАЄ МУК СОВІСТІ

Годині о дванадцятій вдень по всьому містечку раптом пронеслася жахлива звістка.

Біля вбитого лікаря було знайдено скривавленого ножа, і хтось пізнав, що цей ніж належав Мефові Поттеру. Говорили також, що вночі хтось бачив, як Поттер вмивався в струмку, а помітивши людину, негайно втік. Все місто зібралося на цвинтарі. Том і Гекльберрі теж були там і вдавали, наче не знають один одного. Одні люди жаліли лікаря, інші вважали, що це наука крадіям трупів.

Том затремтів, побачивши індійця Джо. Раптом юрба завирувала, бо наближався Меф Поттер. У нещасного лице було сіре, а в очах — жах. Джо розповів вигадану ним сцену вбивства. За кілька хвилин на допиті індієць Джо так само спокійно повторив свої свідчення під присягою. Гекльберрі і Том вважали, що Джо продався дияволі.

Жахлива таємниця і докори сумління цілий тиждень після цього не давали Томові спати вночі. Навіть Сід говорив, що вночі Том говорить. Тітка Поллі вважала, що це все через те жахливе вбивство. Щоб Сід нічого не дізнався, Том пожалівся на зуби і на ніч перев'язував собі щелепи хусткою. Він не знав, що Сід навмисне ночами не спав і частенько, ослабивши його пов'язку і спершись на лікті, прислухався до його слів.

Мало не щодня у цей сумний час Том ходив до віконечка тюрми і передавав туди контрабандою "вбивцеві" всякі смачні речі, які вдавалося здобути.

Мешканцям містечка дуже кортіло покарати метиса Джо за крадіжку трупів, але він викликав такий страх, що ніхто не наважувався взяти на себе почин у цій справі, а тому цей намір був залишений.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ДВАНADЦЯТИЙ

КІТ І ЛІКИ

Беккі Течер перестала ходити до школи, бо захворіла, і в Тома почалися нові турботи. Він блукав уночі навколо її будинку і počував себе дуже нещасним. Тітка стурбувалась і почала його лікувати, пробуючи всі можливі засоби. Саме на той час входило в моду лікування водою, тож Тома обливали холодною водою, загортали в мокре простирано й укривали ковдрами, щоб він пропотів. Він приймав гарячі ванни, "сидячі" ванни, душі. Помалу Том збайдужів до всіх тортур. Тітка почула про нові ліки — "болевгамовувач", замовила їх і почала давати Томові. То був справжній вогонь у рідкому стані! Хлопець став обмірковувати всілякі плани порятунку, і нарешті почав вдавати, що ліки йому подобаються. Тітка дозволила приймати ліки самому, і Том виливав їх у щілину підлоги у вітальні.

Якось Том дав спробувати ліки їхньому котові Пітеру. Кіт просто оскаженів і вчинив у кімнаті страшенний розгاردіаш. Тітка відразу зрозуміла, що на кота подіяли ліки, і насварила хлопця. Тоді Том сказав тітці, що вона без жалю попекла йому цими ліками всі кишки. Тітку Поллі почала мучити совість.

Том прийшов до школи до початку уроків, чого ніколи не траплялося. Він виглядав Беккі. Коли прийшов її брат, Джеф Течер, Том не відходив від нього ні на хвилину і всіляко намагався навести його на розмову про сестру. Але Джеф не розумів натяків.

Том зажурився, та ось прийшла Беккі. Тепер Том гукав, реготався, ганявся за товаришами, ходив на голові. Дівчинка не помічала його, а згодом сказала, що деякі люди гадають, що вони дуже гарні... і завжди кокошаться... Том, сумний і знищений, відійшов набік.

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ

ЗГРАЯ ПІРАТІВ ПІДНІМАЄ ВІТРИЛА

У Тома на душі було похмуро. Він почувався самотнім і усіма забутим. Хлопець вирішив піти з містечка. Коли він йшов лугом, то навіть заплакав, почувши звук шкільного дзвоника, який скликав учнів на післяобідні уроки. Том зустрів Джо Гарпера, у якого теж був похмурий вигляд, бо мати відшмагала його за те, що він ніби то випив вершки. Хлопці домовилися тікати з дому разом.

Джо хотів піти в пустельники, жити в печері, годуючись сухими скоринками, і вмерти від холоду, злиднів і горя. Але, послухавши Тома, він визнав, що краще зробитися піратом.

За три милі від їхнього містечка, там, де річка Міссісіпі досягає більше ніж милю завширшки, був довгий, вузький лісистий острів з піщаною мілиною. Саме на цей Джексонів острів друзі і вирішили переселитися. Вони розшукали Гекльберрі Фінна, і він охоче приєднався до них.

Хлопці розійшлися, домовившись зустрітися на березі ріки опівночі. Кожен мав узяти з собою вудочки й гачки, а також їжу, яку їм пощастить здобути. Ще до вечора кожен із них встиг поширити серед товаришів звістку, що незабаром у містечку "щось почують".

Опівночі Том з'явився на березі річки з великим шматком вареної шинки та ще з деяким провіантом. Прийшли Джо і Гек. Том назвав себе Чорним Месником Іспанських морів, Гек — Кривавою Рукою, а Джо — Грозою Океанів.

Гроза Океанів теж роздобув чималий шмат свинини і ледве дотяг його до місця. Кривава Рука приніс казанок і цілий пак напівсирого тютюнового листу, а також кілька стеблин маїсу, щоб замінити ними люльки. Крім нього, жоден з піратів не кутив. Сірників у них не було, тож вони потягли голівешку з великого плоту, поки плотарі пішли до містечка.

Хлопці сіли на пліт, який вкрали біля берега, і поплили до острова. Десять коло другої години ночі пліт сів на піщану мілину кроків за двісті від того місця, де вони вирішили розташуватися. Хлопці перетягли туди всю здобич, а з плоту прихопили старе вітрило, щоб зробити з нього намет.

Вони розпалили вогонь, підсмажили на сковороді трохи свинини і з'їли половину всього припасу кукурудзяних коржів. Гекльберрі говорив, що дуже задоволений, бо не щодня наїдається досхочу. Том радів, що не потрібно буде вставати рано-вранці, щоб йти до школи.

Кривава Рука видовбав з кукурудзяного качана люльку, припасував до неї стеблину, набив її тютюном, приклав до неї жаринку і випустив хмару пахучого диму. Том і Джо теж вирішили навчитися курити. Та поки що вони заходилися пояснювати

Геку, чим займаються пірати.

Втомлені пірати лягли спати. Тома і Джо трохи мучила совість за втечу і вкрадене з дому м'ясо.

РОЗДІЛ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ

ТАБІР ЩАСЛИВИХ РОЗБІЙНИКІВ

Прокинувшись уранці, Том довго не міг зрозуміти, де він. Джо та Гек ще спали. Том спостерігав за комашками, пташками і пробудженням природи зі сну. Хлопець розбудив інших піратів, і за дві хвилини вони ганялись один за одним по білій піщаній міліні. Уночі хвилі віднесли їхній пліт, але хлопці навіть раділи з цього: був спалений міст між ними і цивілізованим світом.

Гек знайшов поблизу джерело чистої води, хлопці закинули вудочки, і на сніданок була риба з шинкою. Поснідавши, вони лягли в холодку, поки Гек кутив свою люльку, а потім вирушили всі разом в ліс на розвідки. Та нічого дивовижного вони не знайшли, тільки довідались, що від найближчого берега острів відокремлює вузька протока завширшки якихось двісті ярдів. Купалися вони мало не щогодини і тому повернулися до табору вже надвечір.

Друзі пообідали холодною шинкою, а потім знову лягли в холодку побалакати. Та розмова незабаром почала перериватися, бо хлопці таки сумували за домівками. Через деякий час вони почули якийсь особливий звук. Вийшовши на берег, хлопці побачили посередині ріки невеличкий пароплав, на палубі якого було багато народу. Навколо пароплава снувало безліч човнів. Пароплав видав три тужних сигнали. Том сказав, що цей звук означає, що хтось утопився. Раптом хлопець зрозумів, що стріляють тому, що вони, Том, Гек і Джо, потонули. Миттю наші пірати відчували себе героями. Коли смерклося, пароплав заходився коло своєї звичайної роботи, човни зникли, а пірати повернулися до табору.

Хлопці наловили риби, зварили вечерю, поїли, а потім почали міркувати, що тепер говорять і думають про них у містечку. Їм уявлялася дуже сумна картина. Пізніше Джо насмілювався спитати у товаришів, як вони поставляться до думки вернутись додому. Гек і Том почали збиткуватися над Джо, тож той сказав, що пожартував.

Коли Гек і Джо заснули, Том знайшов два шматки білої кори платана і нашкрябав на кожному кілька рядків своєю "червоною охрою". Один із них він згорнув трубкою і сховав у кишеню, а другий — у бриль Джо, трохи відсунувши бриль од власника. Крім того, Том поклав у бриль кілька своїх цінних речей. Потім він прожогом кинувся до берега.

РОЗДІЛ П'ЯТНАДЦЯТИЙ

ТОМ НИШКОМ ВІДВІДУЄ ДОМІВКУ

За кілька хвилин Том уже йшов бродом, простуючи до іллінойського берега. Коли течія не давала йти, Том поплив. Він вийшов на берег і пішов далі прибережним лісом. Уже десь о десятій годині він вийшов з лісу на відкрите місце навпроти містечка і побачив біля берега пароплав. Том вліз у човен, що був прив'язаний до корми пароплава. Він ліг на дно і причаївся. Нарешті пароплав поплив, і подорож почалася.

Через 15-20 хвилин колеса пароплава зупинилися, Том виліз із човна і в темряві поплив до берега. Незабаром він опинився біля тітчиного будинку. У її вікні було світло, бо там сиділи: тітка Поллі, Сід, Мері й мати Джо Гарпера.

Том підійшов до дверей і прочинивши їх, поповз у кімнату. Тітка помітила, що миготить свічка і відправила Сіда зачинити двері. Том саме вчасно гайнув під лішко. Він полежав там, відсапуючись, а потім підповз так близько, що міг би торкнутися тітчиної ноги. Тітка Поллі плакала за Томом і говорила, що він не був таким уже й поганим. Місіс Гарпер теж шкодувала за сином і говорила, що вершки вона сама вилила, а сина побила ні за що. Том під лішком заливався сльозами. Він хотів вилізти, але стримував себе. Хлопець довідався, що їх шукали, а коли знайшли пліт, вирішили, що хлопці втопилися. Сьогодні була середа, і якщо до неділі тіл не знайдуть, у неділю вранці відбудеться панахида.

Коли всі розійшлися, тітка стала на коліна і почала молитись за Тома, навіть не уявляючи, що він під її лішком. Томові ще довго довелося лежати тихо, поки тітка заснула. Тоді він виліз і довго дивився на стареньку. Він усім серцем жалів її. Хлопець витяг із кишені кусок кори і поклав його біля свічки, але потім забрав назад. Він поцілував тітку і пішов геть.

Біля пароплава він відв'язав човна і поплив на острів. Йому дуже хотілося захопити човен, але він знав, що човна всюди шукатимуть. Коли Том прийшов у табір, ніч уже кінчалася.

Джо і Гек прокинулися і не знайшли Тома. Була тільки записка, що коли він не повернеться до сніданку, то усі його речі — їхні. Джо вважав, що друг неодмінно повернеться, бо щось задумав.

Том таки з'явився, бо поки друзі міркували про Томів вчинок, він купався. Незабаром вони влаштували собі сніданок з шинки та риби. За сніданком Том розповів (і трохи прикрасив) свої пригоди. Коли оповідання було вислухано до кінця, хлопці відчували себе славетними героями. Потім Том ліг у холодку поспати до обіду, а інші пірати пішли ловити рибу й досліджувати острів.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ШІСТНАДЦЯТИЙ

ПЕРШІ ЛЮЛЬКИ. — "Я ЗАГУБИВ НОЖИКА"

По обіді вся ватага розбійників рушила на піщаний берег і відшукала там багато черепашачих яєць. У піратів була того дня розкішна вечеря з яєшні і така сама учта наступного ранку, в п'ятницю.

Після сніданку вони довго гралися, але помалу розійшлися в різні боки і замислилися про рідні домівки. Том мимоволі писав на піску великим пальцем ноги слово "Беккі".

Джо занепав духом майже безнадійно. Він так тужив за домом, що ледве стримувався від сліз. Гек також зажурився. Том був пригнічений, але бадьорився: у

нього була таємниця, яку він поки що не хотів відкривати товаришам. Нарешті Джо сказав, що хоче додому, і зарюмсав. Він зібрав свої речі і пішов. Том радів, що з ним залишиться хоча б Гек, та той теж почав збиратися.

Томові довелося наздогнати друзів і розповісти їм свою таємницю. Вони слухали похмуро й вороже, а потім зрозуміли, до чого він гне, і почали аж верещати з радості, вважаючи, що це "чудово", і заявляючи, що коли б він сказав їм раніше, вони б і не подумали піти.

Хлопці весело повернулися в свій табір і почали знову гратися. Після обіду Гек почав вчити Тома і Джо курити. Цих двоє вдавали, що їм дуже подобається, але їх нудило. Обидва хлопці зблідли, і вигляд у них був жалюгідний. Джо сказав, що загубив свого ножика, тому йде шукати. Том пішов йому "допомагати".

Гек чекав на них цілу годину. Потім йому набридло і він пішов шукати товаришів. Том і Гек були у лісі, далеко один від одного; обидва були бліді і спали міцним сном. Після вечері Том і Джо не курили, пояснюючи це тим, що у них негаразд із шлунком.

Деся опівночі Джо прокинувся і розбудив товаришів. На острові починалася гроза. Блискавка, грім, пориви вітру сильно налякали друзів. Ураган зірвав їхній намет і поніс геть. Друзі побігли під захист великого дуба, що стояв на березі. Раптом у великий платан, під яким вони завжди ночували, вдарила блискавка.

Зранку вони почували себе розбитими; все тіло ломило; у душу знову закрадалася туга за домівкою. Том помітив ці тривожні ознаки і робив усе, що міг, щоб підбадьорити піратів. Згодом хлопці розділилися на три ворожі племена і почали гру. На вечерю пірати зібралися в таборі, голодні й щасливі. Ворожі племена помирилися, але де ж це чувано, щоб коли-небудь мир укладали без люльки? Том і Джо з радістю виявили, що можуть трохи курити, не відчуваючи потреби йти шукати загубленого ножика.

РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ

ПІРАТИ ПРИСУТНІ НА ВЛАСНОМУ ПОХОРОНІ

Не так весело було в містечку цього тихого суботнього вечора. Тітка Поллі, Мері, Сід і вся родина Гарперів з скорботою і сльозами одяглися в жалібні вбрання.

Надвечір Беккі Течер зажурено ходила одна по шкільному двору і почувала себе дуже нещасною. Вона жаліла, що віддала Тому мідну кульку. Тепер у неї не було нічого на спогад про Тома.

Наступного ранку, коли закінчились уроки в недільній школі, замість звичайного дзвоника пролунали розмірені удари великого дзвона. У церкві зібралося багато людей. Прийшли тітка Поллі з Сідом та Мері, а за ними і родина Гарперів — усі одягнені в чорне. Священник почав молитися, проспівали зворушливий гімн, потім виголошена була проповідь. Священник нагадав кілька зворушливих випадків із життя загиблих. Хлопці, виявляється, були ніжної, великодушної вдачі.

Публіка ридала, і от раптом до вітваря стали наближатися троє померлих. Том попереду, за ним Джо і позаду розгублений Гек, в обвислому дранті. Вони весь час сиділи на порожніх хорах, слухаючи надгробну промову про самих себе, а тепер вийшли.

Тітка Поллі, Мері й Гарпери кинулися до своїх воскреслих улюбленців, вкриваючи їх поцілунками. Гек стояв засоромлено, не знаючи, що йому робити. Том сказав тітці, що хтось мусить радіти поверненню Гека. Тітка Поллі почала голубити хлопця, і це ще більше засоромило його. Під кінець усі заспівали старовинний вдячний гімн.

РОЗДІЛ ВІСІМНАДЦЯТИЙ

ТОМ РОЗПОВІДАЄ ПРО СВІЙ ВІЩИЙ СОН

У цьому й полягала велика таємниця Тома: він задумав повернутися додому разом із своїми піратами і бути присутнім на власному похороні.

У понеділок вранці за сніданком тітка Поллі й Мері були надзвичайно добрі до Тома і охоче задовольняли всі його бажання. Згодом тітка соромила хлопця за те, що він не завітав додому, щоб дати їй якийсь знак, що він не вмер, а тільки втік. Том відповів, що це зіпсувало б усю гру. Та він сказав, що бачив тітку у сні. Том детально розповів про все, що бачив і чув тоді, коли лежав під ліжком. Тітка вірила, що цей сон пророчий. Вона вирішила розповісти про нього місіс Сіріні Гарпер, яка вважала все це забобонами. Том розповів, що йому снилося, як він написав на шматку кори: "Ми не вмерли, ми тільки втекли і стали піратами" і поклав кору біля свічки, а потім нахилився і поцілував тітку. Від цих слів тітка розчулилася і сказала, що прощає Томові геть усе. Всю цю розмову чув Сід і щось запідозрив. Діти вирушили в школу, а старенька пішла до місіс Гарпер, щоб розповісти про дивовижний сон свого племінника.

У школі Том і Джо були справжніми героями. Вони розповідали про свої пригоди з багатою фантазією, а коли витягли з кишень свої люльки і заходилися пихкати, досягли вершин пошани.

Том надумав, що тепер він може обійтися без Беккі Течер, тож вдавав, що не помічає її. Він говорив з Еммі Лоренс, і Беккі вирішила привернути його увагу, розповідаючи про пікнік, який влаштовує для неї її мама. Дівчинка запросила усіх, хто питав, чи можна прийти, але Том не звертав на це уваги. Беккі відійшла від подруг і поплакала на самоті. На перерві Том знову балакав з Еммі Лоренс, втішаючись своїм тріумфом. Та Беккі уже придумала помсту. Тепер вона сиділа поруч з Альфредом Темплом. Обое уважно розглядали книжку з малюнками, голови їх мало не торкались одна одної. Ревнощі охопили Тома, а Еммі тепер ходила за ним, і він не міг її здихатися.

О дванадцятій годині Том утік додому. Беккі знову розглядала малюнки з Альфредом. Час минав, а Том не повертався, щоб страждати, і їй стало нецікаво. Вона прогнала Альфреда, сказавши, що ненавидить його. Альфред легко догадався, в чому річ: дівчина розмовляла з ним лише для того, щоб подразнити Тома Соєра. Зрозумівши це, він розгорнув Томову книжку на тій сторінці, де був заданий урок, і залив усю сторінку чорнилом. Беккі побачила, що він зробив, але сховалась швидко непомічена. Вона побігла додому, сподіваючись зустріти Тома й розповісти йому про книжку. Але на півдорозі дівчина змінила свій намір: вона пригадала, що Том навмисне не звертав на неї уваги, коли вона говорила про пікнік. Тепер Беккі мріяла побачити, як Тома відшмагає вчитель.

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИЙ

"Я НЕ ПОДУМАВ"

Том прийшов додому в похмурому настрої і з перших же тітчиних слів зрозумів, що тут його горе не зустріне співчуття. Тітка дізналася від місіс Гарпер правду, бо Джо розповів їй, що Том в той вечір просто пробрався додому й підслухав їхню розмову. Тепер Том бачив, що вчинив нерозумно й бридко. Він почав виправдовуватися, що приходив того вечора сказати, щоб тітка не турбувалася. Тітка не повірила в його добрий намір. Том розповів про кору, яку поклав назад у кишеню, коли йому на думку прийшла ідея прийти на власну панахиду. Хлопець сказав, що йому було дуже шкода тітки, тому він її поцілував. Тітка Поллі вибачила йому і відправила до школи.

За хвилину Том уже йшов до школи, а тітка Поллі побігла до комори і витягла драну Томову куртку, яку він носив під час своїх піратських пригод. Вона не вірила, що хлопець написав їй на корі, щоб не хвилювалася. Але старенька таки сягнула рукою в кишеню куртки. За хвилину вона вже читала рядки, нашкрябані Томом на шматку кори, і промовляла крізь сльози: "Я могла б пробачити цьому хлопцеві мільйон гріхів!"

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТИЙ

ГЕРОЇЧНИЙ ВЧИНОК ТОМА

Том йшов до школи щасливий. На початку Лугової алеї він зустрівся з Беккі Течер. Том вибачився і запропонував помиритися, але дівчинка сказала, що не хоче з ним розмовляти, і подалася геть. Том сказав щось уїдливе на її адресу. Вона відповіла тим самим, і вони стали ворогами.

Учитель цієї школи містер Доббінс дожив до похилого віку і почував себе невдахою. Замолоду він мріяв про те, щоб зробитися лікарем, але бідність не дозволила йому піти далі шкільного вчителя в цьому глухому містечку. Щодня, сидячи в класі, він виймав із шухляди, яка замикалася на ключ, книжку з анатомії людини і читав. Цього дня він забув витягти ключ. Коли Беккі зайшла у порожній клас і помітила це, цікавість зборола її, і вона витягла "Анатомію". Раптом до класу зайшов Том Соєр. Беккі швидко згорнула книжку і так невдало, що роздерла малюнок до середини. Вона кинула книжку в шухляду, обернула ключ у замку і розплакалася від сорому й досади. Дівчинка сказала, що її неодмінно відшмагають різками, а її ще ніколи не били в школі.

Том вирішив, що не скаже старому Доббінсу про цю дурненьку. Але хлопець розумів, що дівчинка сама себе видасть, коли вчитель шукатиме винного.

За кілька хвилин прийшов учитель, і почався урок. Скоро він побачив, що Томова книжка залита чорнилом. Коли дійшло до різки, Беккі страшенно захотілося встати й сказати, що це зробив Альфред Темпл, але вона змусила себе сидіти тихо. Том дістав свою порцію різок і повернувся на місце, не почувавши особливої образи. Він подумав, що, може, й справді як-небудь ненароком він перекинув чорнильницю на книжку.

Минула ціла година, поки учитель потягся за своєю "Анатомією". У Беккі був жалюгідний, безпорадний вигляд. Вчитель, побачивши шкоду, розлютився. Він почав

допит кожного учня і коли дійшов до Беккі, Том скочив на ноги й гукнув, що це зробив він.

Хлопець без єдиного крику витримав нещадну кару і так само байдуже сприйняв додаткове покарання — наказ залишитися в школі на дві години після уроків. Він знав, що Беккі чекатиме його на шкільному подвір'ї.

Цього вечора Том, ідучи спати, обдумував, як помститися Альфредові, бо Беккі розповіла йому все. Але навіть жадоба помсти скоро поступилася місцем перед приємнішими мріями, які були пов'язані з Беккі.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ПЕРШИЙ

ПОЗОЛОЧЕНА ЛИСИНА

Наближалися канікули. Учитель, завжди суворий, став ще суворішим і вимогливішим, бо хотів, щоб школа відзначилась на іспитах. Його палиця і лінійка тепер рідко лежали без діла. Бив містер Доббінс боляче і карав за найнікчемніші провини. Бідолашні малюки вдень терпіли страх і біль, а вночі будували плани жорстокої помсти. Вони не пропускали випадку зробити учителеві якусь дрібну капость.

Нарешті учні влаштували змову і придумали план, що обіцяв їм блискучу перемогу. Вони поділилися таємницею з сином маляра, що малював вивіски, і умовили його допомогти їм. Хлопець дуже зрадив, і воно не дивно: учитель харчувався в будинку його батька, і в хлопця було досить причин ненавидіти лихого педагога. Перед усякою великою подією вчитель любив підкріпитися вином, і син маляра обіцяв товаришам, що напередодні іспитів, як тільки той вип'є й засне в своєму кріслі, він "зробить усю цю штуку", а потім розбудить його й відведе до школи.

Настав урочистий день іспитів. О восьмій годині вечора будинок школи було яскраво освітлено і прикрашено вінками, квітами й гірляндами з листя. Учитель сидів, як на троні, у великому кріслі, на високому помості. Було видно, що він добре випив. Три ряди лав з кожного боку і шість рядів посередині займали урядові особи містечка та батьки учнів. За лавами дорослих сиділи школярі, які мали відповідати на іспиті. Діти були добре вмиті і пишно одягнені.

Почалося з того, що малий хлопчик проказав віршик, а дівчинка пролепетала: "Було ягня у Мері". Потім дуже впевнено на естраду вийшов Том Соєр і почав декламувати: "Дайте мені волю або дайте мені смерть!". Та, дійшовши до половини, він запнувся і, зовсім збентежений, зійшов з естради. Далі йшли інші перлини декламації. Потім були вправи з читання і з граматики. Жалюгідний латинський клас з честю продекламував свої добре визубрені фрази. Далі юні леді особисто читали свої власні твори, у яких мусила бути думка, що могла б задовольнити релігійних людей. Все це було довго і нудно. Котрась з дівчат прочитала з десяти сторінок рукопису. Її твір було визнано найкращим за цілий вечір. Міський голова, даючи авторці нагороду, виголосив теплу промову.

Учитель, остаточно осоловілий від вина, відсунув своє крісло і, ставши спиною до аудиторії, почав малювати на дошці карту Америки, щоб потім проекзаменувати всі

класи з географії. Але рука погано слухалася його, і в класі залунало стримане хихотіння. Він намагався виправитись. Стирав малюнок і малював знову, але виходило ще гірше, і хихотіння лунало голосніше. Коли справа пішла на краще, сміх все одно не припинився. Та воно й не дивно! Якраз над головою вчителя в стелі був отвір, і через отвір повільно спускалася кішка на мотузку, причому голова її була туго закручена ганчіркою, щоб вона не нявкала. Коли кішка опустилася до його голови, вона у відчаї схопилася пазурами за перуку вчителя і разом з своєю здобиччю миттю була втягнута в отвір на горище. А навколо голого черепа містера Доббінса несподівано розлилося сьайво, бо син маляра позолотив йому лисину! Отак помстилися хлопці. Після цього настали канікули.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ДРУГИЙ

ТОМ ЧЕКАЄ КАРИ НЕБЕСНОЇ

Том записався до нового товариства "Юних друзів тверезості", бо членам цього товариства видавали шикарні відзнаки. Він пообіцяв не курити, не жувати тютюну і не лаятись. Після цього Том зробив нове відкриття: коли хочеш, щоб людина щось зробила, нехай вона пообіцяє, що не буде цього робити ніколи. Відразу ж йому захотілося курити й лаятись, та сподіванка з'явитися перед публікою в яскраво-червоному шарфі стримувала його.

Том чекав на смерть мирового судді Фрезера, щоб на його похороні пишатися червоним шарфом. Коли старий одужав, Том одразу ж подав заяву про вихід із товариства, але в цей-таки вечір судді стало гірше і він помер. Том мало не лопнув від заздрощів, коли його колишні товариші крокували у похоронній процесії в червоних шарфах. Зате Том був знову вільним хлопцем. Тепер він міг курити й лаятись скільки завгодно. Але йому цього зовсім не хотілося.

Літні канікули чомусь здавалися йому нудними. Він пробував писати щоденника, разом з Джо Гарпером зібрав групу музикантів, грався з хлопцями три дні в цирк, та все одно йому було нудно.

Беккі Течер поїхала на літо з батьками до свого рідного містечка Константинополя. Після її від'їзду життя ніби потьмарилося. Увесь час Тома гнітила жахлива таємниця вбивства. І раптом Том захворів на кір. Він провів 2 тижні у ліжку. Коли одужав, пішов у місто і побачив, що всі впали в релігійну гарячку: Джо Гарпер вивчав Біблію, Бен Роджерс відвідував бідних жителів з кошиком релігійних книжок, навіть Гекльберрі Фінн зустрів його цитатою з Біблії. Наступного дня знов довелося кликати лікарів: до Тома повернулася хвороба. Він пролежав ще 3 тижні. Та цього разу, коли Том вийшов на вулицю, він побачив, як Джо Гарпер і Гек Фінн вминали украдену диню. До них, як і до Тома, повернулась колишня хвороба.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

ПОРЯТУНОК МЕФА ПОТТЕРА

У містечку призначили день суду над убивцею, і всюди говорили тільки про це. Том зустрівся з Геком і запитав, чи той нікому не розповідав їхньої таємниці. Гек боявся за своє життя та й Том теж, тому вони ще раз надзвичайно урочисто заприсяглися нічого

нікому не говорити. Та хлопцям було жаль Поттера. Гек згадав, як той одного разу віддав йому пів рибини, а сам лишився голодний. І частенько чоловік захищав Гека і визволяв з біди. Хлопці довго говорили, а ввечері пішли до маленької самотньої в'язниці. Вони дали Поттерові трохи тютюну й кілька сірників. Він сидів на першому поверсі, і вартових поблизу не було.

Поттер подякував хлопцям, бо тільки вони провідували його, хоч він колись часто лагодив усім хлопцям повітряних зміїв і всякі речі, показував їм, де краще ловиться риба, приятелював з ними і допомагав їм, як тільки міг. Поттер просив Тома і Гека ніколи не пити проклятої горілки.

Том повернувся додому зовсім пригнічений. Наступні два дні він вештався навколо будинку суду. Гек теж це робив, але вони старанно уникали один одного. Кожен намагався одійти від суду, але завжди негайно ж повертався.

На кінець другого дня в містечку говорили, що свідчення індійця Джо незаперечні. Того вечора Том повернувся додому дуже пізно і вліз до спальні через вікно. Він був страшенно схвилюваний і довго не міг заснути.

Наступного ранку все містечко прийшло на суд. Шериф оголосив засідання відкритим. Почали викликати свідків. Перший бачив, як Меф Поттер умивався біля струмка рано-вранці того дня, коли виявлено було вбивство. Свідок розповів, що, побачивши його, Меф Поттер негайно кинувся тікати. Наступний свідок засвідчив, що він знайшов ніж біля трупа. Третій свідок присягнув, що він часто бачив цей ніж у руках Поттера. Адвокат чомусь навіть не пробував врятувати свого клієнта. Коли прокурор сказав, що цей страшний злочин зробив не хто інший, як Поттер, оборонець попросив до слова Томаса Соєра.

У хлопця був розгублений вигляд, бо він страшенно боявся. Його змусили присягнути. Потім він почав відповідати на питання. Хлопець сказав, що 17 червня опівночі був на цвинтарі з дохлою кішкою. Йому сказали не називати ім'я його супутника, якого у свій час теж допитають. Том розповідав про все, що тоді сталося, а публіка слухала, роззявивши роти. Загальне хвилювання дійшло краю, коли Том дістався до сцени вбивства. Раптом у залі торохнуло скло: індієць Джо стрибнув у вікно і втік.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТИЙ

ВЕЛИЧНІ ДНІ — ЖАХЛИВІ НОЧІ

Том ще раз став уславленим героєм, а місцева газетка розхвалила його до неба. Його дні були днями слави й радості, але ночі були повні жаху. Індієць Джо затьмарював усі його сни і загрожував йому лютою помстою. Бідолашний Гек також перебував у стані тривоги і страху, хоч про його участь знав тільки адвокат.

Індійця Джо шукали по всій окрузі, обіцяли винагороду за його голову, але злочинця так і не знайшли. Із Сент-Луї приїхав поліцейський шпиг, але не знайшовши

Джо, скоро поїхав назад. Том почував себе в страшній небезпеці.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТИЙ

ПОШУКИ ЗАКОПАНОГО СКАРБУ

Якось Том відчув непереможне бажання копати землю, щоб знайти сховані скарби. Він вирушив шукати Джо Гарпера, але не знайшов його. Потім він подався до Бена Роджерса, але той пішов ловити рибу. Нарешті натрапив на Гека Фінна, і той погодився. Том вважав, що скарби знаходяться найчастіше під будинками, де живуть привиди. Такий старий будинок, де водиться нечиста сила, був за річкою. І ще там була купа дерев з сухими гілками, а під ними теж бувають скарби.

Вони дістали скалічене кайло та лопату і вирушили в похід. Іти треба було три милі. Прийшли вони червоні, захекані і розтяглися в холодку найближчого ясена, щоб відпочити й покурити. Гек говорив, що коли знайде скарб, то щодня купуватиме пироги з м'ясом і склянку содової води, а коли приїде цирк, ходитиме щодня до цирку. Том мріяв купити собі барабан, шаблю, червону краватку, бульдога-цуценя і одружитися. Гек взагалі не хотів одружуватися, бо колись його мама завжди була його батька. Том пообіцяв, що коли одружиться, візьме Гека до себе і вони житимуть втрьох.

Друзі пів години копали, але нічого не знайшли. Покопали ще з пів години. Знову ніяких наслідків. Вони знайшли інше місце і знову почали копати. Потім Том запропонував копати під старим деревом на Кардіфській горі, за будинком удови. Хлопці знову копали, але марно. Зрештою вони вирішили закінчити справу неодмінно сьогодні ж уночі, бо, коли хтось побачить ями, то миттю догадається, що тут робилось, і сам відкопає скарб.

Вночі, близько дванадцятої години, хлопці прийшли до того самого місця і сіли під деревом. Вони приблизно визначили, коли настала північ, помітили, куди падає тінь від сухої гілки дерева, і стали копати. Знову вони нічого не знайшли, а ще їм стало моторошно. Том сказав, що треба йти копати у старий будинок, де живуть привиди.

Хлопці зійшли з пагорка. Посеред долини, освітленої місяцем, самотно стояв зачарований будинок. Паркан навколо нього давно розвалився; ганок заріс бур'яном; димар упав; у вікнах не було шибок; ріжок даху провалився. Друзі далеко обійшли жахливий будинок і повернулися додому лісом по другому схилу Кардіфської гори.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ШОСТИЙ

СКАРБ ВИКРАЛИ РОЗБІЙНИКИ

Наступного дня хлопці знов прийшли до сухого дерева; вони хотіли взяти свої інструменти і піти до зачарованого будинку. Та Гек раптом згадав, що сьогодні п'ятниця, а таке діло не можна починати в цей день. Том також згадав, що бачив у сні цієї ночі пацюків. Друзі вирішили, що їм краще погратися у Робін Гуда. Так вони гралися аж до вечора, час од часу жалібно поглядаючи на зачарований будинок і розмовляючи про те, що чекає на них завтра.

У суботу хлопці знову були біля сухого дерева. Вони покурили й поговорили, лежачи в холодку, потім покопали трохи у вчорашній ямі, не дуже сподіваючись на успіх. Але й цього разу їхня робота була даремна.

Нарешті Том і Гек наважилися увійти у зачарований будинок. Вони побачили кімнату, зарослу травною, без підлоги, без штукатурки, вікна без шибок, старовинний комин, зруйновані східці. Швидко їх страх минув. Вони зацікавлено розглядали все довкола, а тоді пішли на другий поверх, та там не було нічого цікавого.

Коли друзі вже хотіли зійти вниз, раптом почули голоси. Увійшли двоє. Один із них був старий глухонімий іспанець, що його останнім часом один чи два рази бачили в містечку, а другого хлопці не знали. Іспанець був закутаний у плащ; у нього були волохаті білі бакенбарди; довге сиве волосся спускалося з-під його сомбреро; очі прикривали зелені окуляри. Коли вони ввійшли, "другий" щось пошепки розповідав. Обидва сіли на землю поряд, швидко "другий" забув про обережність і почав говорити голосніше. Раптом Том і Гек зрозуміли, що "глухонімий" іспанець, який у цьому будинку вмів говорити, не хто інший, як індієць Джо. Чоловіки говорили про якесь діло. Виявилося, що вони вчора бачили хлопців на пагорку і боялися, щоб їх не помітили. Том і Гек затремтіли від страху, почувши ці слова.

Волоцюги дістали харчі й заходилися снідати. Індієць Джо сказав напарнику, щоб йшов вгору річкою, куди йому треба, і чекав вістей від нього. А індієць збирався зазирнути до містечка, потім вони разом мали податися в Техас. "Другий" пристав на це. Незабаром обидва заснули. Том з Геком не змогли втекти, по під їхніми ногами скрипіли дошки.

Довелося чекати аж до вечора. Волоцюги прокинулися і відкопали у кімнаті мішок зі сріблом, який раніше тут сховали. Хлопці почули, що там було 600 доларів. Жадібними очима стежили вони за кожним рухом волоцюг. Та коли індієць Джо ще раз вдарив у яму ножем, то наштотхнувся на якусь скриньку. Приятель Джо сказав, що бачив неподалік лопату й кайло. Чоловіки принесли інструменти й відкопали невелику скриньку, у якій знайшли золото. Тепер незнайомий переконував індійця, щоб той не робив якоїсь справи. Та метис відповів, що це зовсім не грабіж, а помста.

Раптом волоцюги почали міркувати, звідки тут могли взятися кайло і лопата. Вони боялися залишати свої гроші тут, щоб часом хтось не прийшов і не відкопав. Джо сказав, що забере гроші у номер другий, під хрестом. Раптом він сказав, що ті, хто принесли інструменти сюди, могли сховатися нагорі. Хлопці затамували подих, а індієць Джо пішов до сходів. На східцях почулися важкі кроки. Раптом зогнили дошки зламалися, і індієць Джо впав додолу серед уламків сходів. Більше він не намагався вийти нагору.

Незабаром волоцюги вислизнули з будинку в темряву і попрямували до річки з своєю коштовною скринькою. Том і Гек не пішли за ними, а вирушили в напрямі до містечка іншою дорогою, по горі. Друзі вирішили стежити за індійцем, коли той знову прийде до міста і стане шукати нагоди виконати свою "помсту". Може, таким чином їм пощастить дійти за ним до "номера другого" і забрати гроші собі. Раптом Том з Геком зрозуміли, що помста може стосуватися їх. Вони довго говорили про це і вирішили, що метис, очевидно, мав на увазі когось іншого або принаймні говорив лише про Тома, бо тільки Том давав проти нього свідчення на суді. Дуже, дуже мало заспокоювала Тома

думка, що йому самому загрожує небезпека. Він гадав, що в товаристві було б значно легше.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ СЬОМИЙ ТРЕМТИТЬ І ВИСЛІДЖУЄ

Пригоди цього дня мучили Тома всю ніч. Чотири рази він тримав цей коштovníй скарб у своїх руках, і чотири рази скарб зникав, коли Том прокидався. Вранці він навіть думав, ніби все це трапилося в іншому світі або дуже давно.

Том нашвидко поснідав і пішов шукати Гека. Той сидів на кормі човна-душогубки. Вигляд у нього був дуже сумний. Гек жалів, що вони залишили ці кляті інструменти під деревом. Якби їх там не було, гроші були б у їхніх руках.

Том вирішив, що їм обов'язково треба вислідити індійця. Хлопці дійшли до думки, що "номер два" — це номер кімнати у корчмі. У містечку було тільки дві корчми. Том швидко довідався, що в кращій корчмі, в номері другому давно жив молодий адвокат. У гіршій корчмі номер другий був якийсь таємничий. Син корчмаря розказав Томові, що ця кімната була завжди замкнена і з неї виходять тільки вночі. Задні двері цього другого номера виходили у маленький завулок між корчмою і старим складом цегли. Том і Гек придумали роздобути побільше ключів і першої ж темної ночі піти туди й спробувати відімкнути ці двері. Гек мав слідкувати за індійцем Джо, бо той казав, що збирається зайти до містечка і ще раз пошукати нагоди здійснити свою помсту.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМИЙ У ЛІГВІ ІНДІЙЦЯ ДЖО

Цього ж вечора Том і Гек до 9 години блукали поблизу корчми. Один пильнував здалеку вхідні двері, а другий — двері, що виходили в провулок. Ніхто не увійшов до провулка і не вийшов звідти. Згодом Том пішов додому, а Гек вартував ще до 12 ночі.

У вівторок хлопцям так само не пощастило. У середу теж. Але в четвер Том втік із дому, взявши бляшаний ліхтар своєї тітки і великий рушник, щоб прикрити ліхтар, коли буде потреба. Ліхтар він сховав у Гековій діжці з-під цукру, і обидва стали на чати. Об одинадцятій годині корчму зачинили і погасили в ній світло. Ніхто не входив у провулок і не виходив звідти. Том витяг свій ліхтар, засвітив його в діжці, туго обгорнув рушником, і обидва сміливці нишком поповзли в темряві до корчми. Гек стояв на варті, а Том увійшов до провулка. Гек довго чекав друга, а потім Том прибіг і сказав, що треба тікати. У зруйнованій різниці край містечка, куди вони прибігли, Том розповів, що двері у номер два були зовсім не зачинені, а коли він зайшов, то побачив п'яного індійця Джо, який спав. Гек сказав, що тепер саме час забрати скриньку, але Том вважав, що не варто ризикувати, бо біля індійця лише одна порожня пляшка. Тож хлопці вирішили, що Гек буде стежити щонаочі, поки не станеться так, що індійця не буде в кімнаті. Тоді Гек покличе Тома і вони викрадуть скриньку.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТИЙ

ГЕК РЯТУЄ ВДОВУ

У п'ятницю вранці Том почув радісну звістку: з канікул повернулася родина судді Течера. Том зустрівся з Беккі, і вони чудово провели час. Наступного дня мав відбутися пікнік, на який були запрошені всі діти містечка.

Тієї ночі Гек не подав сигналу. Зранку усі діти під крильцем кількох юних леді і джентльменів сіли на пароплав, який повіз їх на другий берег. Сід хворів і не міг узяти участі в цій прогулянці; Мері лишилася вдома, щоб йому не було нудно. На прощання місіс Течер сказала Беккі, щоб вона заночувала в якої-небудь дівчинки, що живе біля пристані, бо пароплав повернеться пізно. Том вмовив дівчинку ночувати з ним у вдови Дуглас, бо там завжди дають вершкове морозиво. Хлопець згадав, що цієї ночі Гек може прийти і дати сигнал. Та все ж таки Том не міг відмовитися від наміру погуляти у вдови Дуглас.

За три милі від містечка пароплав зупинився навпроти порослої лісом долини і причалив до берега. Юрба посунула на берег. Через деякий час хтось запропонував йти до печери на горі. Діти озброїлися свічками і рушили. Всередині печери була маленька кімната з каміння. Помалу процесія стала спускатися вздовж крутого спуску головної галереї. За кожні кілька кроків обабіч головного ходу відгалужувалися ще вужчі ходи, бо печера Мак-Дугала була тільки величезним лабіринтом покручених і кривих коридорів, що сходились і знову розходились, але нікуди не мали виходу. Говорили, що тут можна блукати протягом довгих днів і ночей і ніколи не знайти виходу.

Більшість молодих людей вивчила тільки невелику частину печери. Звичайно ніхто не наважувався йти далі. Том Сойер знав печеру не більше, ніж усі інші. Діти почали заходити в бічні ходи, зустрічали одне одного у тих місцях, де коридори знову з'єднувалися. Помалу мандрівники купками вибігали до виходу, захекані, веселі, вкриті з голови до ніг свічним лоєм і глиною. Уже був вечір, діти пішли на пароплав, щоб відправитися додому.

О 10 годині містечко заснуло тихим сном, але Гек вартував. Коли в корчмі погасли вогні, він подумав, чи не краще махнути на все рукою і піти спати. Та раптом він побачив, що двоє злочинців відносять кудись скарб у скриньці. Не було часу кликати Тома, тому Гек вирішив, що сам прослідкує за чоловіками.

Злочинці видиралися стежкою на пагорок, де стояв будинок удови Дуглас. Коли індієць Джо побачив, що у неї досі горить світло, він сказав, що там, мабуть, гості, тому треба почекати. Джо розповів напарнику, що хоче помститися, бо чоловік вдови був суддею і колись запроторив його до тюрми. Почувши це, Гек кинувся тікати і прибіг до будинку валлійця. Старий і два його сини спитали, що сталося. Гек розповів про спланований напад на вдову. За три хвилини старий з синами, добре озброєні, були вже на горі і навшпиньки йшли стежкою між кущами, тримаючи зброю напоготові. Гек сховався за великим каменем і скоро почув тріск пострілів і чийсь крик. Хлопець не став чекати далі. Він скочив і побіг з гори так швидко, як тільки могли нести ноги.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТИЙ

ГЕКОВА РОЗПОВІДЬ

У неділю вранці, тільки-но почало розвиднятися, Гек видерся на гору і постукав до старого валлійця. В домі ще спали, але це був сторожкий сон, бо всі ще не встигли заспокоїтися після нічної пригоди. Безпритульного хлопця прийняли дуже гостинно. Він довідався, що ті мерзотники гайнули із стежки в кущі, бо старий валлієць чхнув і видав себе. Хлопці стріляли, але злочинці кинулись тікати через ліс. Шериф влаштував облаву в лісі. Гек розповів, що встиг трохи розгледіти злочинців, один з них — глухонімий іспанець, що бував у містечку разів два, а другий — у лахмітті, огидна пика. Валлієць знав, що це за люди, бо бачив їх якось у лісі. Гек попросив старого, щоб ніхто не знав, що це саме він натрапив на слід злочинців, бо один з них може його вбити. Старий пообіцяв додержувати таємниці, а все-таки спитав, як хлопцеві спало на думку стежити за цими людьми. Гек збрехав, що йому просто не спиться ночами і от вчора, коли він ходив біля корчми "Товариство тверезості", побачив двох чоловіків, які несли щось підозріле, напевно, крадене. Коли один прикурював, Гек роздивився їхні обличчя. Валлієць пообіцяв хлопцеві захист і безпеку. Старий зрозумів, що іспанець не глухонімий, а Гек знає щось про нього, але не хоче розказати. Нарешті хлопець признався, що то не іспанець, а індієць Джо. Коли валлієць сказав, що біля паркану злочинці загубили величезний клунок, Гек подумав, що там були гроші, та виявилося, що у клунку були грабіжницькі інструменти.

Після сніданку хтось постукав у двері, Гек відразу сховався. Прийшла вдова Дуглас і ще деякі люди. Жінка була дуже вдячна за порятунок. Протягом двох годин старий раз у раз повторював своє оповідання, бо приходили нові відвідувачі.

Цього ранку, зважаючи на канікули, в недільній школі навчання не було. Проте всі рано зібралися в церкві. Скрізь тільки й говорили про страшну нічну подію. Коли проповідь закінчилася, дружина судді Течера підійшла до місіс Гарпер, бо гадала, що Беккі ночувала у цієї жінки і не прийшла до церкви, бо вчора втопилася. Тоді ж тітка Поллі йшла повз маму Беккі і сказала, що Том знову загубився. Жінки зрозуміли, що щось сталося. Інші діти сказали їм, що не помітили, чи були Том і Беккі на пароплаві, коли всі поверталися додому. Місіс Течер знепритомніла, а тітка Поллі ридала, ламаючи руки.

Подія біля будинку вдови Дуглас відразу стала такою незначною. Грабіжників відразу забули. Люди рушили на пароплаві до печери. Всю довгу ніч містечко чекало новин, а коли настав ранок, від шукачів надійшло тільки прохання прислати більше свічок і харчів. Місіс Течер з горя мало не збожеволіла, тітка Поллі теж. Суддя Течер раз у раз присилав з печери бадьорі записки, сповнені надії, але його слова не давали їм утіхи.

Другого дня, на світанку, старий валлієць повернувся додому з печери. У нього вдома лежав Гек, якого трусила пропасниця. Лікарі були в печері, а тому доглянути хворого прийшла вдова Дуглас.

Перед обідом купки змучених людей почали повертатися до містечка. Розповідали, що були досліджені найвіддаленіші закутки печери, в які ніхто раніше не заходив, що будуть розшукувати і далі, бо час од часу бачили десь вогники. В одному місці, далеко

від тієї частини печери, яку відвідують туристи, знайшли напис "Беккі і Том".

Так минуло три жахливі дні й три жахливі ночі. Містечко впало в безнадійний відчай. Навіть щойно зроблене викриття, що власник корчми товариства тверезості потай тримав спиртні напої, не справило майже ніякого враження на людей. Гек дізнався, що в корчмі знайшли горілку, і він хвилювався, чи не знайшли грошей. Та вдова сказала, що більше нічого там не було. Гек засмутився, що скарб втрачено назавжди...

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ПЕРШИЙ

ЗАБЛУДИЛИСЬ У ПЕЧЕРІ

У печері Том і Беккі гралися разом з усіма дітьми, але потім пішли до тієї частини печери, де на стінах не було написів. Вони вивели кіптем свічки свої імена на стіні і рушили далі. Потім вони набрали на струмок, згодом на водоспад. За водоспадом були круті природні східці. Томові захотілося відкрити нові місця, а Беккі відгукнулася на його заклик. Діти довго йшли покрученим коридором то праворуч, то ліворуч, забираючись дедалі глибше в таємниче підземелля.

В одному місці вони знайшли простору печеру, зі стелі якої звисали безліч блискучих сталактитів завдовжки й завширшки з людську ногу. Діти обійшли цю печеру навкруги, дивуючись і захоплюючись її красою. До печери вело багато коридорів; вони пішли одним із них і незабаром побачили чудове джерело, дно якого було вистелено сяючими кристалами. Коли трапилися кажани, Том і Беккі довго тікали, щоразу завертаючи в нові переходи.

Невдовзі Том знайшов підземне озеро, вони сіли відпочити. Беккі помітила, що вже давно не чути голосів інших дітей. Вони вирішили повернутися, та скоро виявили, що не знають дороги назад. Беккі жаліла, що Том не лишив позначок на стінах. Дівчинка сіла на землю і так заплакала, що Том впав у відчай. Він сів поруч неї й обняв її.

Вони пішли навмання. Трохи згодом Том узяв у Беккі свічку і погасив її. Ця ощадність означала дуже багато: Беккі без слів зрозуміла це і знову занепала духом. Вона знала, що у Тома є ціла свічка і ще недогарки в кишені, але він мусив заощаджувати.

Незабаром утома почала даватися взнаки. Вони сіли, потім заснули. Том був радий, коли Беккі заснула і відпочила, бо вони могли йти далі. Незабаром вони знайшли струмок і сіли біля нього відпочивати. Діти були голодні, і Том витяг з кишені їхній весільний пиріг. Беккі сховала його на пікніку, бо за повір'ям, пиріг треба покласти під подушку, щоб закохані побачили одне одного вві сні. Том розділив пиріг на дві частини. Беккі їла з апетитом, але Том ледве торкнувся до своєї частини. Запити цей весільний пиріг було чим, — холодної води було досить. Незабаром Беккі запропонувала йти далі, але Том сказав, що треба залишитися, бо тут є вода. У них був тільки один недогарок. Том заспокоював дівчинку, що їх уже шукають, але вони згадали, що Беккі мала провести цю ніч у подруги, і дома її не чекають.

Недогарок згорів, і запанував жах цілковитої темряви. Ніхто з дітей не міг би сказати, скільки часу минуло, поки Беккі отямилась і помітила, що вона плаче в

обіймах у Тома.

Години минали, і голод знову почав мучити в'язнів. Лишився кусочок від Томової частки пирога; вони розділили його й з'їли. Але після цього стали начебто ще голодніші, ніж досі.

Раптом Том щось почув. Деся в далині начебто хтось гукав. Негайно Том відгукнувся і, тримаючи Беккі за руку, став помацки пробиратися коридором у той бік. Незабаром він знову прислухався: знову хтось гукав і начебто ближче. Діти раділи, що по них прийшли. Вони підійшли до глибокої ями, тому мусили зупинитися. Та вигуки лунали дедалі глухіше. Діти помацки повернули до свого струмочка.

Раптом у Тома з'явилася ідея дослідити бічні коридори. Він витяг із кишені шворку від повітряного змія, прив'язав її до скелі, і вони з Беккі вирушили, розмотуючи за собою шворку. Приблизно через 20 кроків коридор закінчився. Там було щось подібне до майданчика для стрибків. Раптом за якихось 20 ярдів від Тома із-за скелі з'явилася людська рука з свічкою. Том радо скрикнув, та раптом побачив... індійця Джо. Хлопчик налякався, але індієць кинувся тікати і незабаром зник. Том приховав од Беккі, що бачив його.

Діти сиділи біля струмка, потім поснули, спали довго. Муки голоду ставали нестерпними. Том гадав, що шукачі уже махнули на них рукою. Він запропонував дослідити ще один коридор, але Беккі була занадто квола.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ДРУГИЙ

"ВИХОДЬТЕ! ЗНАЙШЛИСЯ!"

У вівторок загублених дітей не знайшли. Більшість шукачів утратили надію і повернулися до своїх щоденних справ. Місіс Течер була дуже хвора і майже весь час марила. Тітка Поллі так глибоко сумувала, що її сиве волосся майже побіліло.

Вночі раптом закалатали дзвони на міській дзвіниці. За мить вулиці заповнилися схвильованими людьми. Том і Беккі їхали у відкритому екіпажі, який з криками везли мешканці містечка. Юрба оточила екіпаж і урочисто пішла за дітьми головною вулицею. Ще ніколи містечко не переживало такої чудової ночі. За пів години в будинку судді Течера перебували мало не всі жителі містечка.

Том лежав на дивані, оточений жадібними слухачами, і розповідав їм про свою дивовижну пригоду, прикрашуючи її багатьма яскравими вигадками. Він закінчив на тому, як пішов по третій галереї і раптом побачив у далині щось яскраве. Хлопець знайшов маленьку дірку, проліз крізь неї і побачив широкі хвилі Міссісіпі. Потім Том повернувся по Беккі.

Вони вилізли і сіли на землю, а в цей час якісь незнайомі люди пропливли повз них у човні. Том попросив у них допомоги.

Всю середу і весь четвер Том і Беккі пролежали в постелі. Том вийшов в п'ятницю на вулицю, в суботу зовсім одужав, але Беккі не виходила з кімнати до неділі.

Том довідався, що Гек захворів, і пішов ще в п'ятницю одвідати його, але його не пустили. Те саме сталося в суботу і в неділю. Потім уже його пускали щодня, але при цьому заборонили розповідати про події в печері. Вдова Дуглас весь час була при їхніх розмовах.

Тиждень через два Гек уже одужував, і з ним можна було говорити про все. Том пішов до Гека, а тому що будинок судді Течера був по дорозі, Том зайшов побачитися з Беккі. Том дізнався, що суддя Течер ще два тижні тому наказав оббити двері до печери бляхою і замкнути їх на три замки. Том відразу сказав судді, що у печері сидить індієць Джо.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ

ДОЛЯ ІНДІЙЦЯ ДЖО

Одразу ж близько десятка човнів з людьми поспішали до печери Мак-Дугала, а слідом за ними поплив переповнений людьми пароплав. Том Соєр був у човні разом із суддею Течером. Коли відімкнули двері печери, люди побачили мертвого індієця. Кривий ніж метиса з переламаним лезом лежав поблизу. Він намагався вибратися, але то була марна робота, бо двері підпирав камінь, якого не міг розрізати ніж. Натрапивши на цей камінь, ніж зламався. Несчасний умер з голоду. Недалеко повільно зростав із землі сталагміт, що його утворювали протягом століть краплі води, які спадали з навислого над ним сталактита. В'язень відломив верхівку сталагміта і поклав на нього камінь, в якому видовбав ямку, щоб коштовні краплі збиралися в ній. Одна крапля падала кожні двадцять хвилин. За 24 години набиралась одна десертна ложка. Капля падає й тепер, і падатиме й тоді, коли всі згадані події відійдуть у вічність. Чимало років уже минуло відтоді, коли злощасний метис видовбав ямку в камені, але й досі туристи найдовше стоять біля цього каменя, який називається "Чаша індієця Джо".

Індієця Джо поховали коло входу в печеру. Наступного ранку після похорону Том відвів Гека в затишне місце для важливої розмови. На той час Гек уже знав усе про Томову пригоду від валлійця й удови Дуглас. Але, на думку Тома, вони не сказали йому про одну річ. Гек вважав, що той, хто тягав горілку з "номера другого", потяг звідти і гроші, але Том сказав, що ці гроші ніколи там і не були, бо вони у печері. Друзі відразу домовилися йти туди. Вони прихопили їжі, люльки, порожні мішки і сірники.

Десять після дванадцятої години дня хлопці на маленькому човнику вирушили в свою мандрівку. Том показав дірку, через яку виліз з Беккі. Тепер цей хід належав тільки йому і Геку. Вони вирішили показати хід ще тільки Джо Гарперу та Бену Роджерсу.

Хлопці перетягли з човна весь вантаж і влізли в печеру. Вони знайшли на скелі хрест, зроблений димом від свічки. Саме там Том побачив індієця Джо з свічкою в руці. Тут було чотири галереї. Три з них хлопці оглянули і нічого не знайшли. В четвертій знайшли маленьку нішу, де лежало кілька ковдр, старі піджаки, шкурка від шинки та обгризені курячі кістки. Але скриньки з грошима не було. Хлопці обшукали все, але дарма. Том сказав, що гроші "Під хрестом". Вони знов заходилися шукати. Нишпорили довго й старанно і нарешті сіли відпочити. Тоді Том сказав, що з одного боку скелі є сліди ніг і кілька крапель воску від свічки, а з другого боку скелі цього нема. Це

означає, що гроші таки під скелею.

Том витяг свій ніж, і не встиг він викопати й чотирьох дюймів, як ніж стукнув об щось дерев'яне. Незабаром вони викопали й витягли кілька дощок. Під ними був хід, що вів під скелю. Хлопці пішли туди і знайшли скриню із скарбом. Там було ще кілька рушниць та деякі старі речі. Невдовзі хлопці пересипали гроші в мішки і перетягли їх нагору, на ту скелю, що була позначена хрестом. Рушниці вирішили залишити, бо планували грати тут у розбійників.

Коли сонце схилилося на пруг, вони поплили додому. Причалили до берега, як тільки стемніло. Том вирішив сховати гроші у вдови Дуглас на горищі її дровника.

Дійшовши до будинку валлійця, хлопці зупинилися перепочити. Старий валлієць побачив хлопців і повів до вдови Дуглас. Друзі уже встигли скласти мішки на візок і потягли його з собою, а старому збрехали, що збирають брухт.

У вдови Дуглас зібралися всі імениті жителі містечка. Тут були Течери, Гарпери, Роджерси, тітка Поллі, Сід, Мері, священник, редактор газети і ще багато людей, усі вдягнені в найкращі вбрання. Вдова зустріла хлопців дуже лагідно, тітка Поллі почервоніла, бо хлопці були геть брудні. Вдова Дуглас відвела хлопців до спальні і сказала, щоб умилися і вдягли два нові костюми, які підготувала для них.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТИЙ

ТОМІВ СЮРПРИЗ

Гек уже хотів тікати через вікно, але увійшов Сід. Він розкрив хлопцям таємницю, чому влаштували вечірку: валлієць хоче розповісти усім, що це Гек вислідив розбійників, але цією таємницею уже нікого не здивуєш. Том зрозумів, що це Сід усім роздзвонив. Том дав Сідові ляпаса і випровадив його стусанами за двері.

За кілька хвилин гості вдови вже сиділи за столом і вечеряли; дітей посадовили в їдальні за маленькі столики, згідно з звичаєм тих місць і тих часів. Містер Джонс вибрав слушний момент і виголосив коротку промову. Він подякував удові за честь, зроблену йому та його синам, але водночас пояснив, що тут є ще одна особа, скромність якої... І так далі, і так далі, і так далі. Він з великою сценічною майстерністю розкрив перед слухачами таємницю участі Гека в оцій усій справі. Місіс Дуглас удала, ніби вона страшенно здивована, і осипала Гека похвалами. Вдова тут же заявила, що вона вирішила взяти Гека до себе в дім і дати йому хороше виховання, а згодом, коли в неї будуть зайві гроші, вона допоможе йому розпочати яке-небудь скромне діло.

Раптом Том сказав, що Гекові це не потрібно, бо той багата людина. Том вибіг із кімнати, але скоро повернувся з мішками. Він висипав на стіл купу золотих монет. Побачивши таку силу грошей, усі затамували дух. Том про все розповів. Згодом полічили гроші. Їх виявилося трохи більше за 20 000 доларів.

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТЬ П'ЯТИЙ

ЗВОРОТНА СТОРОНА БАГАТСТВА

Така величезна сума грошей, та ще золотом, здавалася майже неймовірною. Де б не з'являлися Том і Гек, їх шанували, вихваляли, милувалися з них. Місцева газетка

надрукувала їхні біографії.

Вдова Дуглас віддала Гекові гроші в банк під шість відсотків річних, а суддя Течер, на просьбу тітки Поллі, зробив те саме з Томовими грошима. Кожен хлопець мав тепер просто-таки величезний прибуток: по долару щодня. У ті старі часи харч і квартира для хлопчика коштували всього лише долар з чвертю за цілий тиждень, включаючи витрати на навчання, одяг і на баню.

Суддя Течер був дуже високої думки про Тома і сподівався, що з хлопчика буде колись або великий юрист, або великий полководець.

Геку не подобалося, коли вдовині слуги умивали його, чистили йому одяг, причісували його гребінцем і щіткою, щоночі клали його спати на огидно чисті простирала. Він мусив їсти виделкою і ножем, мусив користуватися серветками, тарілками, чайними чашками, мусив учитися по книзі, мусив ходити до церкви. Три тижні він мужньо терпів ці муки, нарешті не витримав і одного чудового дня зник. Том знайшов його у діжці за старою різницею. Гек уже вирішив не повертатися до вдови, але Том переконав його повернутися. Він сказав, що Гека не приймуть у розбійники, коли він не матиме пристойного вигляду, бо здебільшого розбійники належать до вищих кіл. Гек пообіцяв повернутися до вдови Дуглас, а Том сказав, що сьогодні вони зберуть хлопців, організують ватагу і опівночі виголосять присягу на труні і розпишуться кров'ю.

ЗАКІНЧЕННЯ

Тут кінчається наш літопис. Оскільки це історія хлопчика, вона повинна зупинитися саме тут: якби її вести далі, то вона перетворилася б на історію дорослої людини. Більшість героїв цієї книги живе й досі; вони благоденствують і цілком щасливі.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу